

धनगढी उप महानगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ५

संख्या: ०६

मिति: २०७८/०४/२५

भाग-२

धनगढी उप महानगरपालिका

सुरक्षित आवासगृह (सेफ हाउस) संचालन कार्यविधि, २०७८

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०७८।०४।२५

राजपत्रमा प्रकाशन मिति: २०७८।०४।२५

प्रस्तावना : स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को स्थानीय तहको काम कर्तव्य अधिकार अन्तर्गत रहेको सुरक्षित आवास गृह संचालन गर्न सक्ने विषय उल्लेख छ । तसर्थ न्याय माग्न आउने, जोखिममा परेका महिला तथा किशोरीहरू र बालबालिकालाई आवश्यकता परेको अवस्थामा सुरक्षित आवासगृहमा (सेफ हाउस) राखी त्यस्तो आवास गृहलाई ब्यवस्थित ढंगले संचालन गर्ने उद्देश्यले नगर कार्यपालिकाले नेपालको संविधान र स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम यो कार्यविधि बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: १) कार्यविधिको नाम “सुरक्षित आवासगृह (सेफ हाउस) संचालन कार्यविधि, २०७८” हुनेछ ।

२) यो कार्यविधि धनगढी उप-महानगरपालिकाको राजपत्रमा प्रकाशन भएपछि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा : यस कार्यविधिमा विषय र प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा,

(क) “सुरक्षित आवासगृह (सेफ हाउस) भन्नाले” महिला किशोरी तथा बालबालिकालाई सुरक्षित एवं व्यवस्थित ढंगले राख्न यो कार्यविधि बमोजिम तोकिएको घर कम्पाउण्डलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ख) “नगरप्रमुख” भन्नाले नगरपालिको प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ग) “उप-प्रमुख” भन्नाले नगरपालिका उप-प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ ।

(घ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ङ) “समिति” भन्नाले यस कार्यविधिको दफा ३ बमोजिम गठन हुने समितिलाई जनाउँछ ।

(च) “महिला किशोरी वा बालबालिका” भन्नाले हिंसा पिडीत भएका असहाय महिला किशोरी र बालबालिकाको हकमा १८ वर्ष उमेर सम्मकालाई जनाउँछ ।

(छ) “संचालन” भन्नाले यो कार्यविधि बमोजिम संचालन हुने सुरक्षित आवास गृह (सेफ हाउस) लाई जनाउँछ ।

(ज) “नगरपालिका वा उप-महानगरपालिका ” भन्नाले धनगढी उप-महानगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालयलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद-२

समिति गठन

३. व्यवस्थापन समिति:- असुरक्षित महसुस गरी न्याय माग्न आउने महिला, किशोरी र बालबालिकाहरूलाई सुरक्षित आवासगृहमा सुरक्षित ढंगले तोकिएको समय सम्म राख्न र तत् सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था गर्न एक व्यवस्थापन समिति देहाय बमोजिम गठन गरिने छ ।

१. नगरपालिकाको उप-प्रमुख	- संयोजक
२. सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष	- सदस्य
३. न्यायिक समितिका प्रतिनिधी १ जना	- सदस्य
४. जिल्ला प्रशासन कार्यालयको प्रमुख वा प्रतिनिधि १ जना	- सदस्य
५. अस्पताल (OCMC) का प्रमुख वा प्रतिनिधि १ जना	- सदस्य
६. जिल्ला प्रहरी कार्यालयका प्रमुख वा प्रतिनिधि १ जना	- सदस्य
७. आवासगृह संचालन गर्ने संस्थाका अध्यक्ष वा प्रतिनिधि १ जना	- सदस्य
८. महिला तथा बालबालिकाका क्षेत्रमा काम गर्ने गै.स.स. प्रमुख वा प्रतिनिधी १ जना	- सदस्य
९. नगर कार्यपालिकाको महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख	- सदस्य सचिव

४. व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

सुरक्षित आवासगृह व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम रहने छ :

- (क) न्यायिक समिति, प्रहरी कार्यालय र सरोकारवाला निकायबाट जोखिममा रहेका, हिंसा पिडीत महिला, किशोरी र बालबालिकाहरु पहिचान गरी आवास गृहमा राख्ने व्यवस्था गर्ने ।
- (ख) सुरक्षित आवास गृह सञ्चालन व्यावस्थापनका लागि प्राप्त भएको रकम र कार्य प्रगतीको प्रतिवेदन नगरपालिकामा प्रत्येक चार चार महिनामा कार्यालयमा बुझाउने ।
- (ग) सुरक्षित आवास गृहको सुरक्षा व्यवस्थाको अनुगमन नियमन कार्य गर्ने ।
- (घ) महिला, किशोरी र बालबालिकाको स्वास्थ्य सुरक्षा र कानूनी सहायता सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- (ङ) महिला, किशोरी आवश्यक अन्य सीप साधन श्रोत र सुरक्षा सम्बन्धी आवश्यक प्रबन्ध गर्ने ।
- (च) नगर सभाबाट तोकिएको मापदण्ड अनुसार खर्च गर्न स्विकृत गर्ने ।
- (छ) जोखिममा रहेका हिंसा पिडीत महिला किशोरी र बालबालिकाहरु अन्य स्थानमा पठाउनु पर्ने आवश्यकता भएमा सिफारिस गर्ने ।
- (ज) सुरक्षित आवास गृह संचालनमा संस्थाको सिफारिसमा व्यावस्थापन समितिको सहमतिमा बजेट र कार्यक्रमको परीधिभिन्न रही करार सेवामा आवश्यक विज्ञ वा कर्मचारी प्रचलित कानून बमोजिम व्यवस्था गर्ने । तर कर्मचारी राख्नु परेमा निश्चित अवधीको लागी करार सेवामा राख्नु पर्ने छ ।
- (झ) सेफ हाउस संचालन व्यावस्थापनको लागि समितिले आवश्यक सहकार्य गर्न संघ संस्था छनौट गर्न सक्नेछ ।
- (ञ) अन्य काम कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धित समितिको सिफारिसमा नगरपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।
- (ट) यो कार्यविधि बमोजिम गठित हुने समितिको पदावधि ४ वर्षको हुनेछ ।
- (ठ) व्यवस्थापन समितिको बैठक भत्ता नेपाल सरकारले तोकेको प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-३**कोष तथा मापदण्ड**

५. कोषको व्यावस्था: हिंसा पिडीत महिला, किशोरी र बालबालिकाको सुरक्षाका लागि लैगिक हिंसा निवारण कोषको व्यवस्था रहेको छ । अत्यावश्यक पर्दा वा सेफ हाउसमा बस्नु नपर्ने अवस्थाका हिंसा पिडित वा प्रभावित महिलाका लागि उक्त कोष बाट रकम खर्च गर्न सकिने छ ।

६. न्यूनतम मापदण्ड : हिंसा पिडीत महिला, किशोरी र बालबालिकाको सुरक्षाका लागि न्यूनतम निम्नानुसारको मापदण्ड रहनु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

(१) आवास गृह परिसरअन्तर्गत

- क) चारैतिर झट्ट कोही प्रवेश गर्न नसक्ने गरी अग्लो पर्खाल वा तारबेराले घेरिएको ।
- ख) हाताभिन्न गृह अनुसारको खुल्ला ठाउँ रहेको ।
- ग) आवागमन नियन्त्रण गर्न सक्ने गरी बलियो प्रवेशद्वार भएको
- घ) सुरक्षाको दृष्टिकोणले उपयुक्त स्थान

(२) आवास गृहमा रहने सुविधा

- क) दुबैपट्टि झ्याल राखिएका हावा खेल्ने कोठाहरु
- ख) प्रत्येकका लागि छुट्टाछुट्टै खाट
- ग) प्रभावित बालबालिकाको लागि अलग्गै कोठा

- घ) मनोसामाजिक विमर्श (Psychosocial counselor) का लागि छुट्टै कक्ष
- ङ) मनोरञ्जन, अन्तरक्रिया र आमोदप्रमोदका लागि साझा कक्ष (Common Room)
- च) शौचालय तथा स्नान कक्ष
- छ) साझा टेलिभिजन
- ज) ठाउँ हेरी पंखा, हिटर
- झ) श्रोत हेरी पर्याप्त पानी
- ञ) सुरक्षाका लागि आवश्यकता अनुसार पाले पहरा ।

(३) लुगाफाटो

- क) आफैले उपलब्ध गराउन नसक्नेलाई एक-एक जोर चप्पल
- ख) आफैले उपलब्ध गराउन नसक्नेलाई एकसरो लगाउने लुगा ।

(४) खानेकुरा:

दैनिक खानेकुराको व्यवस्था निर्देशन समितिले तोकेबमोजिम केन्द्रभित्र वा बाहिरको भोजनालयबाट व्यवस्था गर्ने गरी देहायबमोजिम हुनुपर्दछ ।

- क) विहान चिया सँगै हल्का खाजा
- ख) दिउँसो खाना
- ग) अपरान्ह पूर्ण खाजा सँगै चिया
- घ) बेलुकी खाना
- ङ) मांसाहारीका लागि सातामा एकपल्ट माछा मासु तथा
- च) शाकाहारीहरूको हकमा दुध, दही, फलफुल
- छ) उमालेको वा अन्यथा शुद्धिकरण गरिएको खानेपानी

(५) स्वास्थ्योपचार:

नगर व्यवस्थापन समितिले तोकेको अस्पतालमा संरक्षणमा लिईएका प्रभावित महिलाको स्वास्थ्योपचार गराउनुपर्दछ । स्वास्थ्योपचार तर्फ निम्न व्यवस्था सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

- क) प्राथमिक उपचार बाकस
- ख) समस्या हेरी नियमित उपचार
- ग) आकस्मिक उपचार
- घ) बालबालिकाका हकमा उमेर अनुसार लगाउनु पर्ने खोप

(६) मनोसामाजिक विमर्श:

व्यवस्थापन समितिले निर्धारण गरेको योग्यता हासिल गरेका विमर्शक (counselor) बाट देहायबमोजिम मनोसामाजिक विमर्श सेवा प्रदान गर्नु पर्दछ ।

- क) संरक्षित व्यक्ति प्रत्येकलाई सातामा एकपल्ट नियमित सेवा,
- ख) संरक्षित व्यक्तिको मनोदशा हेरी थप आवश्यक सेवा, ग) सेवाग्राहीको व्यक्तिगत विवरणको गोप्यता कायम राख्ने व्यवस्था ।

(७) कानूनी सेवा :

देहायमा उल्लेखित कानूनी सेवा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ ।

क) प्रभावित महिलाले न्याय प्राप्त गर्न आवश्यक परामर्श र उपचारार्थ चाहेको सेवा ।

ख) प्रभावित महिलाले प्रचलित कानून बमोजिमको हक प्राप्त गर्न आवश्यक परामर्श र उपचारार्थ चाहेको सेवा ।

(८) सञ्चालन:

आवास गृहको सञ्चालनमा देहायका व्यवस्था पालना गर्नुपर्दछ ।

क) प्रभावित महिलालाई ममतामय, सहानुभूतिपूर्ण एवं सम्मानजनक व्यवहार गर्नु पर्नेछ ।

ख) प्रभावित महिलाको पहिचानको आवश्यकता अनुसार गोप्यता कायम राख्ने व्यवस्थाका साथै इच्छा विपरितको कुनै पनि कार्य गर्न बाध्य पारिने छैन ।

ग) आवास गृहमा भेटघाट कक्ष भन्दा उता बस्ने अनुमति प्राप्तचिकित्सक, कर्मचारी, सफाईकर्मी लगायतका समितिले तोकेको अत्यावश्यक व्यक्ति बाहेक बाहिरका कसैलाई पनि प्रवेश मनाही हुनेछ ।

घ) सेफहाउसको व्यावस्था सम्बन्धी जानकारी सूचना बोर्ड तयार गरी राख्नुपर्नेछ ।

(९) जनशक्ति:

क) आवासगृह व्यवस्थापक

ख) महिला वार्डेन १ जना

ग) मनोविर्मशकर्ता १ जना (केसको आधारमा बोलाइने).

घ) सफाईकर्मी आवश्यकतानुसार

(१०) अभिलेख:

आवासगृहले देहायबमोजिम अभिले

ख राख्नुपर्दछ ।

क) प्रभावित महिलाको नाम दर्ता किताब ।

ख) संरक्षित व्यक्तिको दैनिक हाजिरी किताब ।

ग) प्रभावित महिलाको व्यक्तिगत गोप्य फायल ।

घ) नगर व्यवस्थापन समितिको निर्णय किताब ।

ङ) दोहोरो लेखा प्रणालीमा केन्द्रको आम्दानी खर्चको पारदर्शी लेखा तथा सो को पुष्टी गर्ने कागजात ।

च) स्वास्थ्योपचार, मनोसामाजिक विमर्श, कानुनी सेवाको विवरण खुल्ने सेवा पिच्छे लगत ।

छ) नगर व्यवस्थापन समितिले तोकेको अन्य अभिलेख ।

७. खर्च गर्ने आधारहरू: सेफहाउस सञ्चालनको लागि विनियोजित रकमको परिधिभित्र रहि घर भाडा, मालसामान, औषधोपचार, कानूनी उपचार, फिर्ता सम्प्रेषण, खानेकुरा, मनोसामाजिक विमर्श, संचार, यातायात, कर्मचारी पारीश्रमिक , कार्यालय सामग्री , लक्षित व्यक्तिको आवास व्यावस्था लगाएत अन्य भैपरी आउने खर्चहरू समेत गर्न सकिनेछ । उक्त रकम समितिको निर्णय अनुसार समितिमा पेश गरी स्विकृत गरी लागूहुनेछ ।

परिच्छेद-४

अनुदान व्यवस्था

८) जीविकोपार्जन अनुदान : (१) पिडित व्यक्तिलाई जिविकोपार्जन अनुदानको लागि व्यावस्थापन समितिले अनुदान स्वरूप स्विकृत रकम उपलब्ध गराउने छ ।

(२) अन्य जिल्ला वा गाउँपालिका वा नगरपालिकाहरूबाट आएका हिसापिडीत महिला, किशोरी र बालबालिकाको हकमा आवश्यक रकम सम्बन्धित स्थानीय तहबाट रकमको व्यवस्था भएको खण्डमा भुक्तानी लिने गरी अन्य स्थानका हिसापिडीत महिला, किशोरी र बालबालिकाहरूलाई यस आवासगृहमा राख्न सकिनेछ ।

९) हिसा प्रभावितको पुर्नमिलन र सामाजिक पुर्नस्थापना: सेवाग्राहीको सामाजिक पुनस्थापना गर्ने प्रयास गर्नेछ । त्यसका निम्ती उसका अभिभावक संग पटक पटक संस्थाका कर्मचारीले सम्पर्क गर्ने छन् । अभिभावक र निजका संरक्षकको प्रतिवद्धता लिई सके पछि निजलाई अभिभावक र गाउँका भद्र भलादमी वा समूहको रोहरवरमा घर फिर्ता गरिने छ । संस्थाले बुझाएको कागज लिई सकेपछि उक्त कागज व्यक्तिगत फाईलमा राखी निजको व्यक्तिगत फाईल बन्द गरिन्छ र फेरी पुनः अर्को पटक आएमा त्यसै फाईलबाट कारवाही अगाडी बढाईनेछ ।

परिच्छेद-५

विविध

(१०) अन्य आवश्यक व्यवस्था : सुरक्षित आवासगृहका अन्य आवश्यक व्यवस्था देहाय बमोजिम रहनेछ ।

(क) बालिका भएमा बाल बालिकासंग काम गर्ने विभिन्न संघ/ संस्थासंग समन्वय गरी बालिकाको लामो भविष्य सम्मको लागि उचित व्यवस्था गर्ने प्रयास गरीने छ ।

(ख) महिलाहरूको लागि सिप सिक्ने तालिमहरूको लागि अन्य सम्बन्धित संघ संस्थाहरूसंग सम्पर्क समन्वय राखि रिफर गरीने छ ।

(ग) आवासगृहमा बसेका पिडित/प्रभावित लाई भेट्न आउने व्यक्तिले पिडितको स्वीकृति भएमा मात्र भेट्न दिनु पर्नेछ । यसरी भेट्न आउने व्यक्तिले आवासगृहका कर्मचारीलाई पहिले नै जानकारी गराई अनुमति लिनु पर्नेछ ।

(घ) कार्यालय समय भित्र मात्र भेट्न पाईने छ ।

(ङ) आवासगृहमा सरोकारवाला बाहेक अन्य पुरुषहरूको प्रवेश निषेध गरिने छ ।

(च) केहि काम परि पिडित महिला बाहिर जानु परेमा आवासगृहका कर्मचारीले लैजानु पर्नेछ ।

(छ) व्यावस्थापन समितिको निर्णय अनुसार अन्य व्याक्तिलाई प्रवेश गर्न दिइनेछ ।

(ज) आवासगृहमा बसेको व्यक्ति सम्बन्धित घटनाको विषयमा निश्चीत फैसला नभए सम्म आवासगृह संचालन गर्ने संस्थाको निगरानीमा रहने छ । निगरानीमा रहनुजेल सम्म घर जाने आउने वा बाहिर गई बस्ने र फेरी सुरक्षा केन्द्रमा फर्कने गर्न पाईने छैन । पिडित संग भएको पैसा, मोबाइल लगाएत अन्य सामानहरू संस्थाले सुरक्षित राख्ने छ ।

(झ) आवासगृहमा बस्नेहरूका लागि सामान्य पढ्न लेख्न मन भएकाहरू छन् भने उनीहरूका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको व्यवस्था गरिने छ ।

(ञ) पढेलेखेका महिलाहरूको लागि विभिन्न विषयसंग सम्बन्धित पुस्तक, लेख, रचना, दैनिक पत्रपत्रिकाहरू उपलब्ध गराउने छ ।

(ट) समितिले आवश्यकता र समयानुसार सेवा सुविधाहरू थप्नका लागि वा परिमार्जन गर्नका लागि दिएको सुझाव कार्यन्वयन गर्नुपर्नेछ ।

११. अवधि: पिडित लाई न्यूनतम १५ दिन सम्म वस्ने व्यवस्था हुनेछ । यदि सो भन्दा वढी वस्नु परेमा दफा ३ को व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार थप गरि वस्न पाइने छ ।

१२. कार्यविधिको व्याख्या: यो कार्यविधिको अन्तिम व्याख्य नगर कार्यपालिकाको अधिकार प्राप्त निकायले गर्नेछ ।

१३. बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकार:

यस कार्यविधिको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा अडकाउ कार्यान्वयनमा कुनै द्विविधा उत्पन्न भएमा सो को बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकार कार्यपालिकामा निहित रहनेछ ।

१४. बचाउ, परिमार्जन तथा संशोधन:

(क) यस कार्यविधिलाई आवश्यकता अनुसार नगर कार्यपालिकाले बचाउ, परिमार्जन तथा संशोधन गर्न सक्नेछ ।

(ख) यो कार्यविधि सेफहाउस सम्बन्धी प्रचलित नेपाल सरकारको कानून संग बाझिन गएमा बाझिएको हदसम्म कार्यविधिमा लेखिएका कुराहरु अमान्य हुनेछन् ।

आज्ञाते,

.....

हरि बहादुर चन्द

प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

धनगढी उप-महानगरपालिका